

Et Danmark i balance

DEBAT JANUAR 2002

Hvad skal der gøres?

Miljøministeren skal efter nyvalg til Folketinget udarbejde en landsplanredegørelse. Jeg inviterer hermed til dialog om landsplanredegørelsens indhold.

På de følgende sider fremlægger jeg nogle ideer til, hvordan landet og vores landdistrikter og byer kan indrettes i fremtiden. Vi skal have et Danmark, som er i balance. Vi skal sikre mangfoldigheden i landet. Og vi skal sikre at udviklingen sker bæredygtigt med plads til både økonomisk fremgang og et bedre miljø. Et uddybet samvirke mellem land og by er en vigtig forudsætning for begges udvikling.

Landsplanredegørelsen skal tegne regeringens opfattelse af, hvordan Danmark i fremtiden skal indrettes, fysisk og funktionelt. En national vision kan kun blive til virkelighed, hvis den forankres lokalt. Borgerne, kommunerne og amterne skal have afgørende indflydelse på, hvordan deres område bliver indrettet. Derfor opfordrer jeg til, at så mange som muligt giver udtryk for deres synspunkter både nu i den indledende fase af arbejdet og senere på året, når forslaget til landsplanredegørelse kommer til offentlig debat.

Hans Chr. Schmidt
Miljøminister

Et mangfoldigt Danmark

► „Den danske befolkning skal sikres gode og ligelige levevilkår, uanset hvor i landet man bor. Regeringen ønsker, at alle områder af landet bliver attraktive områder for udvikling og bosætning, således at der kan oppebæres en geografisk spredning af befolkningen og den økonomiske aktivitet. Regeringen vil tilstræbe, at den regionale udvikling på lang sigt fører til mindre ulighed i service, beskæftigelse og økonomiske vilkår i regionerne.“

Regeringsgrundlaget
„Vækst, velfærd - fornyelse“
26. november 2001

Regeringen vil et mangfoldigt Danmark. Alle områder skal være attraktive. De er naturligvis ikke ens, og det skal de heller ikke være. Men i al deres forskellighed danner landets byer og landområder rammen om vores liv.

Der skal være adgang til at bo og arbejde alle steder i landet. Der skal være økonomisk vækst og forbedringer for den enkelte uanset hvor i landet man lever. Der skal være kvalitet i det landskab vi færdes i, også i fritiden. Landet skal udvikles i balance.

Velplacerede erhvervsområder, boligområder med kvalitet, muligheder for indkøb, service og fritidsoplevelser, en udbygget teknologisk infrastruktur er alt sammen forudsætninger for at hvert område kan fungere hensigtsmæssigt og hver egn udvikle sig. Den fysiske planlægning i kommuner og amter yder et afgørende bidrag til at skabe disse forudsætninger.

Miljøet skal naturligvis være i orden. Frisk luft og rent vand er livsvigtigt for os mennesker. Vi skal indrette vores produktion og bosætning så miljøkvaliteterne ikke trues.

Balancen udfordres

En balanceret udvikling kommer ikke altid af sig selv. I disse år hvor den ny informationsteknologi vinder frem, ser det indtil videre ud til at de større byer har særlige fordele. Her vokser både indkomster og antallet af jobs hurtigere end andre steder. Viden spil-

ler en stigende rolle som produktionsfaktor i erhvervene, og de mange veluddannede bor og arbejder især i eller i nærheden af uddannelsesbyerne.

Det er i sig selv en god ting at kvaliteten af varer og tjenesteydelser stiger. Men skal balancen holdes må udviklingen ske i nogenlunde samme tempo over alt i landet. Det er en vigtig opgave for den fysiske planlægning at bidrage til at skabe forudsætninger herfor.

Respekt for forskelligheden

Disse forudsætninger kan imidlertid skabes på mange måder, og de vil også være forskellige fra sted til sted. Der er forskel på nord og syd og øst og vest. Hver egn har sine erhvervs-mæssige kompetencer. Det landskab, vi færdes i og udnytter, varierer. Byerne er forskelligt indrettet og har forskellige opgaver. Denne mangfoldighed er en styrke som rigtigt udnyttet er en fordel for alle.

Det er derfor vigtigt at kommuner og amter er bevidste om deres særlige styrkepositioner når de laver fysisk planlægning og indretter deres område. Det er også vigtigt at de ved hvad der sker i andre dele af landet og måske specielt hos deres naboer. Landsplanredegørelsen skal bidrage til at give det nødvendige overblik over udviklingstendenserne forskellige steder i Danmark.

Kommuner og amter har hovedrollen

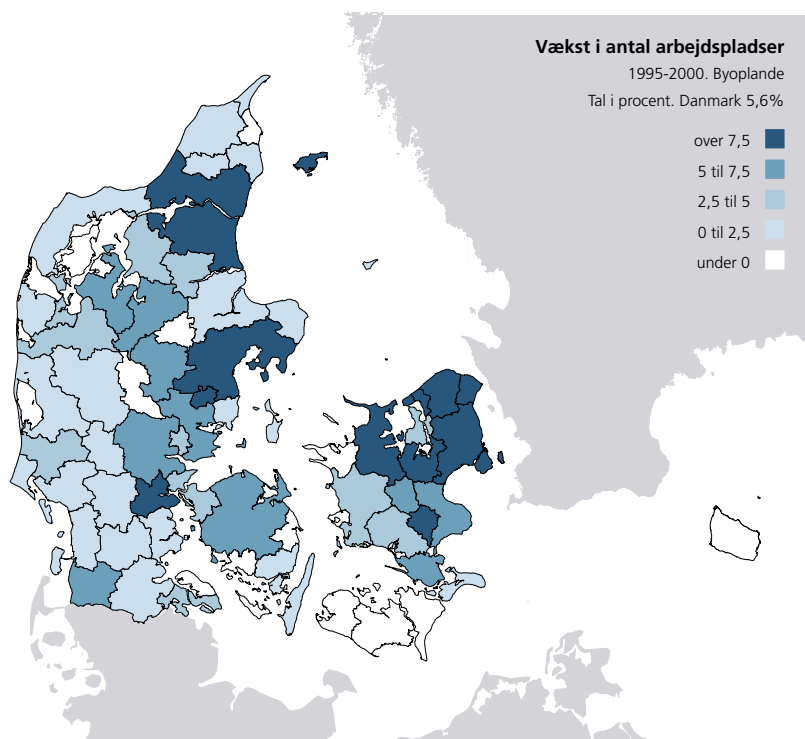
Samarbejde mellem naboer kan være en vej til at styrke det fælles område. De landsdelscentre der er udpeget rundt om i landet, kan være med til at sikre at der bliver udvikling i hele landet. Samarbejde om service og udvikling kan også ske andre steder: Mellem lidt mindre byer, mellem by- og landkommuner eller på tværs af grænserne. Både i Øresundsregionen og over den dansk-tyske grænse kan et målrettet samarbejde styrke egnene på begge sider af grænsen.

Kommuner og amter bør vurdere deres egne planer i lyset af regeringens ideer og gå i dialog med staten herom. De strategiske overvejelser over indretningen af amter og kommuner som fremlægges i regionplaner og kommuneplanstrategier, er vigtige elementer i den dialog, vi skal have.

Væksten i beskæftigelsen har de senere år været størst i storbyregionerne. Men også Østjylland er godt med.

► Hvad vil vi i landdistrikterne?

- Hvad skal der ske i byerne?
- Skal landsdelscentrene styrkes for at sikre balancen i landet?
- Hvilke rekreative værdier vil vi satse på?
- Hvilke erhverv skal i fremtiden være bærende for vores egn eller amt?
- Hvilke opgaver skal de enkelte byer have i vores amt og kommune?
- Skal vi især indrette vores kommune som boligkommune eller som erhvervskommune, eller kan vi kombinere disse to roller på en fornuftig måde?

Fokus på landdistrikternes udvikling

Det er regeringens mål at udvikle levedygtige landdistrikter med gode beskæftigelsesmuligheder og varierede service-, kultur-, og fritidstilbud, så landdistrikterne kan være en realistisk bosætningsmulighed for flest mulige borgere.

Landdistrikterne som helhed er som resten af samfundet inde i en god periode. Der er en øget erkendelse af at Danmark ikke kun er store byer, men også landsbyer og landdistrikter med kvaliteter og værdier der i stigende grad efterspørges. Især yderområderne har dog oplevet en relativ svag udvikling.

Ændringer af planlovens landzonebestemmelser giver nye muligheder for bosætning og erhverv i landdistrikterne. Amternes og kommunernes landdistriktspolitik skal være i fokus.

Nye erhvervs muligheder på landet

Planlægningen i landdistrikterne skal bidrage til at fastholde og udvikle landbrugserhvervene. Men landbruget kan ikke alene være fundament for et varieret socialt og økonomisk liv i landdistrikterne. Andre erhverv er også nødvendige.

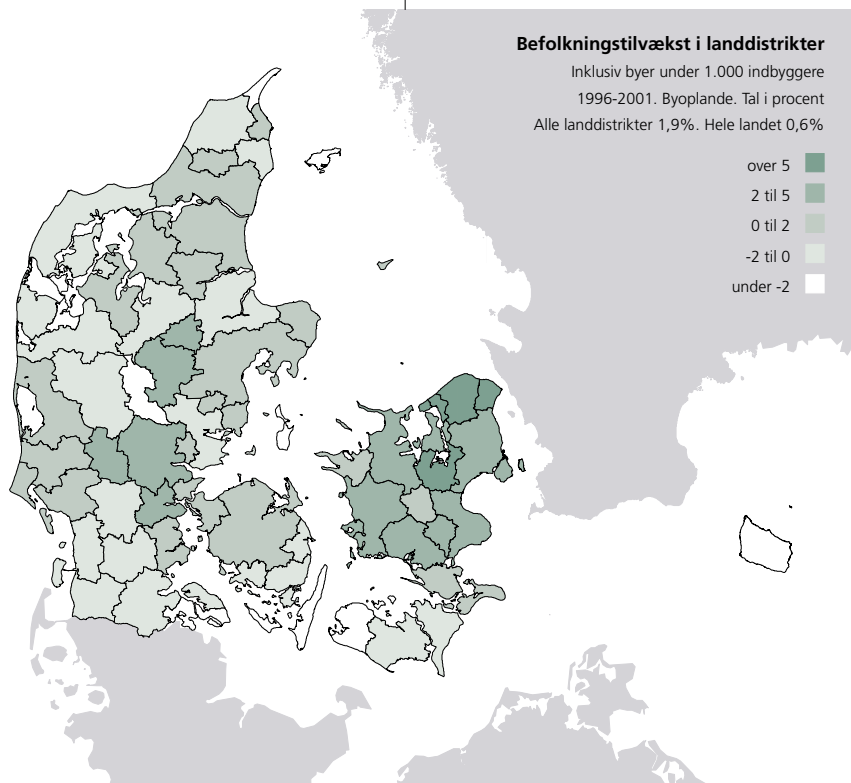
Erhvervs mulighederne på landet er ofte andre end i byerne. Erhvervs politik i landdistrikterne skal harmonere med landdistrikternes kvaliteter. Aktiviteter på landbrugsområdet som afsætning af kvalitetsprodukter ud fra lokal specialisering, decentralisering af privat og offentlig service, herunder sociale institutioner og lignende, IT og fjernarbejdspladser er eksempler på erhvervstyper og arbejdspladser som kan komme til at spille en stor rolle for de mindre bysamfund og dermed også for landdistrikterne.

Mere traditionelle erhverv som industri, turisme, bygge- og anlægsvirksomhed, transporterhverv og detailhandel er ikke bundet til landdistrikterne, men deres tilstedeværelse bidrager til det økonomiske og sociale liv.

En kortlægning af landdistrikternes lokale styrker og kompetencer – især af mulighederne for at udvikle erhverv og service – kan give et godt grundlag for at beskrive de roller og udviklingspotentialer de forskellige landdistrikter har.

Tilpasset bosætning

Regeringen vil arbejde for at den enkelte borger får mulighed for at vælge at bo nær de kvaliteter den enkelte lægger størst vægt

Befolkningen i landdistrikterne er ikke vokset så meget som i byerne. Men nogle landdistrikter er fulgt godt med, især på Sjælland og nogle steder i Jylland.

på. Det er en forudsætning for at opnå en varieret befolknings sammensætning i landdistrikterne at boligerne tilpasses familiernes forskelligartede behov. Et varieret udvalg af tidssvarende ejer-, leje- og andelsboliger i landdistrikterne vil betyde at der bliver bedre mulighed for at vælge en bolig der svarer til livssituationen – fx økonomisk, alders- og familiemæssigt - end tilfældet er i dag.

Der har i befolkningen i de senere år været voksende interesse for nye boformer. Det gælder både jordbrugsparceller og boformer hvor en vis landbrugsmæssig drift er en del af projektet.

Plads til rekreation og landskab

En vigtig del af landdistrikternes udvikling er bevarelsen af det åbne land - ikke som nationalpark, men som områder der kan bruges med respekt for miljøet og landskabet. Værdier som plads, frisk luft, natur og rolige omgivelser har stor betydning for bosætning i landdistrikterne. Adgangen til natur og åbne vidder giver øget livskvalitet. Landdistrikterne er også fundament for byboernes fritidsliv og rekreation. Det er derfor regeringens holdning at kvalitetene som gør det tiltrækkende at bosætte sig og færdes på landet fortsat skal sikres.

► **Hvordan kan der komme mere liv på landet?**

- **Hvordan får vi en udvikling i landdistrikterne, så de ikke mister deres særpræg?**
- **Hvilke tilbud mangler i landdistrikterne?**

► **Er det bosætningsmuligheder der mangler?**

- **Eller er det arbejdspladser?**
- **Hvis der skal være flere arbejdspladser i landdistrikterne, hvilke slags skal det så være, og hvor skal de ligge?**

Byerne er mangfoldige og forskellige

Det er regeringens mål at skabe en balanceret udvikling af byerne i Danmark, som tager højde for de kvaliteter og muligheder der er rundt i landet. Byerne skal være levende og mangfoldige. Fremtidens vækst i både boliger og erhverv (specielt serviceerhverv) skal fordeles, så alle områder i landet bliver en god ramme om vores daglige liv. Vi skal specielt finde en deling mellem by og land – og mellem små, mellemstore og store byer.

Byerne i Danmark er forskellige. De har forskellig størrelse, varetager forskellige opgaver og ser forskellige ud. Men alle byer er fælles om, at det er her mange aktiviteter koncentrerer. I byerne foregår langt den største del af arbejdslivet, og det er her vi i langt overvejende grad handler, går i skole, opsøger kulturoplevelser, ligesom det er her det store flertal af danskerne bor. Udviklingen i en region afhænger af både byerne og landområderne og må vurderes i en større sammenhæng. Landområderne er afhængige af byernes aktivitetstilbud, lige som byboerne holder fri i den natur der findes i landområderne og spiser den mad og drikker det vand, de får derfra.

Byerne er foranderlige, og i disse år er der et øget pres på især de store og mellemstore byer. Befolkningsprognoserne viser, at der inden for de næste 20-25 år skal findes boliger til 500-600.000 flere borgere. Også byernes erhverv er i vækst.

Rette virksomhed på rette sted

De helt grundlæggende ændringer fra vareproduktion til produktion af tjenesteydelser i Danmark har givet nye ønsker om lokalisering. En lang række virksomheder har fortsat en naturlig plads uden for byerne, men mange virksomheder orienterer sig i dag mod byerne. De næste år bliver det en udfordring at finde ud af, hvordan vi får placeret den rette virksomhed på det rette sted.

Der er stor vækst i service- og kontorerhverv, ikke mindst i virksomheder, der anvender den ny informationsteknologi. Den største vækst har de større byer haft. Regeringen ser gerne, at væksten spredes mere.

Det er især mangfoldigheden i de større byer som har gjort dem interessante for erhvervslivet. Mange servicevirksomheder ser bykvalitet som et vigtigt element, når der skal findes nye domiciler eller udvidelsesmuligheder. Moderne virksomheder har brug for en moderne by, som kan tiltrække dygtige medarbejdere. Det handler om kvalitet i bymidter og gode faciliteter i skole og fritid. Det handler specielt om varierede og attraktive bomuligheder. Og her er det ikke blot den enkelte by eller kommune – men hele regionen som kan betragtes som bosted.

Mange kommuner har de senere år satset på arkitekturpolitik – specielt for bymidter og handelsstrøg – og på at give forladte områder i byen nyt liv. Ikke mindst havneområderne i landet får i disse år et spændende løft. Mange virksomheder foretrækker nemlig at placere sig helt centralt i byerne så medarbejderne får glæde af bylivet. Det bringer omdannelse af ældre erhvervsområder i fokus.

I forstæderne til de største byer findes tit erhvervsområder hvis kvalitet ikke længere står mål med nutidens krav. Nogle af

- ▶ **Hvordan får vi en fornuftig fordeling af de kommende års vækst i erhverv og boliger?**
- **Hvordan kan flere byer tiltrække videnstunge erhverv?**
- **Hvordan bliver udtjente industri- og havneområder til gavn for byerne?**

disse har en god trafikal beliggenhed, og kan omdannes til i højere grad at lægge vægt på mere intensive serviceerhverv. I andre områder vil det være naturligt at omdannelsen omfatter andre anvendelser som boliger og institutioner, så vi får et mere blandet byområde. Regeringen vil følge op på udvalgsarbejdet om erhvervs- og bypolitik, som blandt andet peger på dette område som et særligt tema.

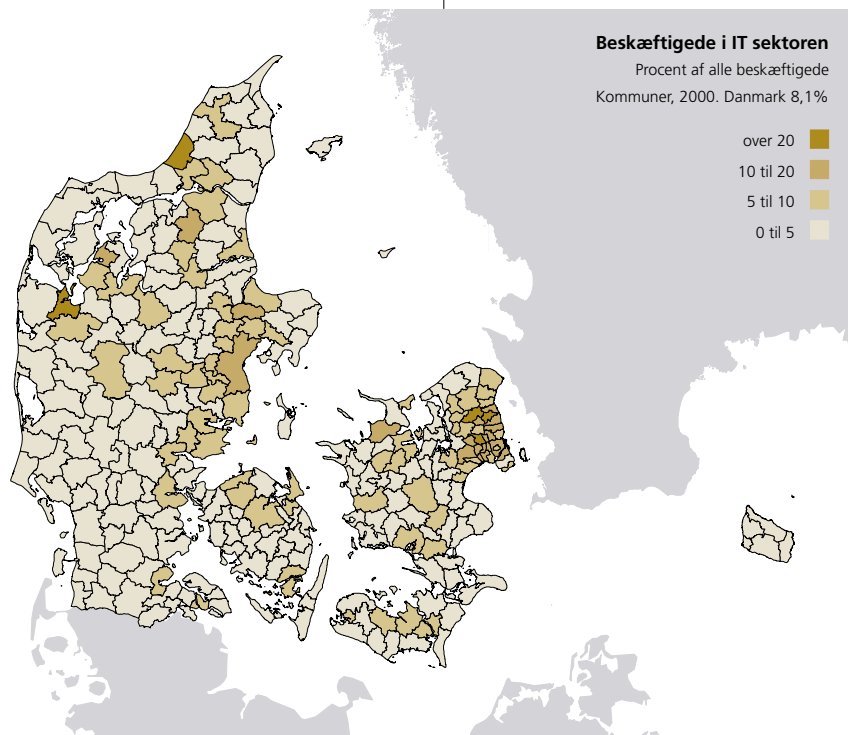
Når amter og kommuner skal finde rollerne for regioner og viften af bysamfund, bliver det vigtigt at se sig selv i en bred sammenhæng. Nogle byer er allerede i dag primært til bosætning, mens andre byer har større andel af arbejdspladser. Andre byer er stærke ud i uddannelse, mens atter andre klarer sig på baggrund af turisme osv. Alle er afhængige af hinanden.

En sådan rollefordeling er specielt markant omkring de større byer og i særlig grad i hovedstadsområdet, hvor forstæder, internationale virksomheder, historiske bydele og værn om rekreative områder giver det helt særlige præg, som giver hele Øresundsregionen en international rolle. Og netop fordi hovedstaden er i vækst, er der her et særligt behov for at planlægge fordelingen.

Boligvæksten skal fordeles

Næsten halvdelen af boligerne i Danmark er parcelhuse. Antallet af nybyggede parcelhuse er de seneste år vokset, selv om der bliver flere små husstande. Den gennemsnitlige husstand i dag er på 2,1 person.

For at imødekomme efterspørgselen efter boliger er det regeringens ønske at skabe et så varieret boligudbud som muligt. Specielt skal der tænkes nye tanker om byboliger, både i de større byers bymidter og omdannelsesområder, i forstæderne og de mindre byer. Forskellige størrelser og ejerformer er relevante. Der kan være meget forskellige ønsker til en bolig. Attraktionen i en forstadvilla og bolig i et havneområde er meget forskellig og appellerer til forskellige folk. Byer af en vis størrelse vil nok optage den største del af boligbyggeriet de kommende år – men landsbyer og landdistrikter skal også have en rolle.

Regeringen vil gerne understøtte at der kan leves forskellige og gode liv i alle dele af landet. Derfor skal der også ydes en indsats i de belastede bykvarterer rundt om i landet.

En af de spændende muligheder er, at den faldende forurening fra virksomhederne betyder, at vi kan blande funktionerne i byen langt mere. Det kan give kortere afstande mellem forskellige mål i hverdagen, og dermed være med til at lette vores daglige liv. Men trafikken slipper vi ikke for. Planlægningen for den bliver fremover en af de store opgaver. Både fordi den belaster miljøet, og fordi den kan sætte en prop i en velfungerende by. Regeringen vil undersøge, hvordan vi kan skabe en dynamisk udvikling af landet og samtidig sikre gode trafikale løsninger. Løsninger som i de tætteste områder vil kræve en effektiv kollektiv trafik.

Det er især i bykommunerne og specielt i Århus og Storkøbenhavn at mange arbejder i IT-sektoren. Men som Struer og Pandrup viser, behøver IT-arbejde ikke kun at være et storbyfænomen.

- ▶ **Hvordan sikrer vi en fornuftig trafikudvikling i byerne?**
- **Hvordan sikrer vi rekreative kvaliteter både i og udenfor byerne?**

Hvad skal der gøres?

ET DANMARK I BALANCE
- hvad skal der gøres ?
Landsplanredegørelse 2002

Udgivet af:
Miljøministeriet, Landsplanafdelingen

Design:
Tegnestuen Jens V. Nielsen

Fotos:
Biofoto, 2. maj, Jens V. Nielsen

Tryk:
Saloprint a/s

Oplag
6.000 eksemplarer

Januar 2002

Henvendelse angående publikationen:

Miljøministeriet, Landsplanafdelingen
Højbro Plads 4
1200 København K.
Telefon 33 92 76 00
Telefax 33 32 22 27
E-mail mem@mem.dk
www.landsplanafdelingen.dk

Regeringen har besluttet at udarbejde en landsplanredegørelse i løbet af 2002 om sin vision for et Danmark i balance.

Landsplanredegørelsen skal udtrykke regeringens landsplanpolitik og være et bud på hvorledes Danmark i fremtiden skal indrettes fysisk og funktionelt.

Arealanvendelse, bebyggelser, infrastruktur, relationerne mellem by og land, erhvervsforhold og andre fysiske og funktionelle forbindelser ændres kun langsomt. Landsplanpolitikken vil derfor have en tidshorisont som rækker langt ud over en Folketingsvalgperiode.

Men selv om horisonten er langsigtet kan der med det samme tages fat på handlinger og ændringer som fører den rigtige vej. Redegørelsen vil beskrive handlinger fra regeringens og statens side som skal medvirke til at udvikle Danmark i den ønskede retning.

Foroffentlighed

Inden miljøministeren udarbejder sit forslag til landsplanredegørelse, bliver der gennemført en såkaldt foroffentlighedsfase. Udgivelsen af denne folder er startskuddet hertil. Formålet er - på et tidligt trin i arbejdsprocessen - at give borgere, interesseorganisationer, myndigheder og andre mulighed for at kommentere de emner der er valgt til landsplanredegørelse 2002.

I folderen er der stillet en række spørgsmål om hvordan landet bør indrettes i fremtiden. Regeringen ønsker stærkt en dialog med andre om besvarelsen af disse spørgsmål. For kun på den måde kan visionerne realiseres; det hverken kan eller skal staten gøre alene.

Miljøministeren besøger i foroffentlighedsperioden landets kommuneforeninger. Her vil kommuner og amter få lejlighed til direkte dialog med miljøministeren om landsplanredegørelsen. Dato for de planlagte møder kan ses på Miljøministeriets hjemmeside.

Landsplanafdelingen håber at modtage synspunkter, kommentarer og ideer til temaet: Et Danmark i balance. Hvad skal der gøres? **Synspunkter kan sendes til Landsplanafdelingen senest den 15. april 2002.**

Tidsplan

Udarbejdelsen af landsplanredegørelsen forventes på nuværende tidspunkt at gennemløbe følgende faser:

Foroffentlighed • Januar - april 2002

Forslag til Landsplanredegørelse • offentliggøres august 2002

Offentlig debatperiode • 8 uger i august - oktober 2002

Endelig Landsplanredegørelse • afgives af Miljøministeren til Folketinget december 2002

